אף במוציא את המת לקוברו אמר רבא ומודה ר' שמעון במר לחפור בו וספר תורה לקרות בו דחייב פשיטא דאי הא נמי מלאכה שאינה צריכה לגופה היא אלא מלאכה שצריכה לגופה לרבי שמעון היכי משכחת לה מהו דתימא עד דאיכא לגופו ולגופה כגון מר לעשות לו טס ולחפור ספר תורה להגיה ולקרות בו קא משמע לן [א]ההוא שכבא דהוה בדרוקרא [ב]שרא רב נחמן בר יצחק לאפוקיה לכרמלית א"ל רבי יוחנן אחוה דמר בריה דרבנא לרב נחמן בר יצחק כמאן כר"ש אימר דפטר ר"ש מחיוב חטאת איסורא דרבנן מיהא איכא א"ל האלהים דעיילת ביה את ואפילו לר' יהודה (שרי) דמי קאמינא לרה"ר לכרמלית קאמינא [א]גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה [ג]תנן התם [ב]התולש סימני טומאה והכוה המחיה עובר בלא תעשה איתמר אחת משתים חייב [ד]אחת משלש רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר פטור רב נחמן אמר חייב אהני מעשיו דאי משתקלא חדא אחריתי אזלה לה טומאה רב ששת [ג]אמר פטור השתא מיהת הא איתא לטומאה אמר רב ששת מנא אמינא לה דתנן וכן כזית מן המת וכזית מן הנבילה חייב הא חצי זית פטור והתניא חצי זית חייב מאי לאו הא דתניא חייב דאפיק חצי זית מכזית והא דתנן פטור דאפיק חצי זית מכזית ומחצה ורב נחמן אידי ואידי חייב והא דתנן פטור דאפיק חצי זית ממת גדול: **מתני'** [ד]הנוטל צפרניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת רבי אליעזר מחייב וחכמים אוסרין משום שבות: **גמ'** אמר ר"א [ה]מחלוקת ביד אבל בכלי (א) חייב פשיטא זו בזו תנן מהו דתימא רבנן בכלי נמי פטרי והא דקתני זו בזו להודיעך כחו דר' אליעזר קא משמע לן ואמר רבי אלעזר [ו]מחלוקת לעצמו אבל לחבירו דברי הכל פטור פשיטא צפרניו תנן מהו דתימא רבי אליעזר לחבירו נמי מחייב והא דקתני צפרניו להודיעך כחן דרבנן קמ"ל: וכן שערו כו': תנא [ג]הנוטל מלא [ד]פי הזוג חייב וכמה מלא פי הזוג אמר רב יהודה שתים והתניא ולקרחה שתים אימא וכן לקרחה שתים תניא נמי הכי [ה][ז]הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג שתים רבי אליעזר אומר אחת [ח]ומודים חכמים לר"א במלקט לבנות מתוך שחורות שאפילו אחת חייב [ט]ודבר זה אף בחול אסור משום שנאמר [1]לא ילבש גבר שמלת אשה [י]תניא [י]ר"ש בן אלעזר אומר צפורן שפירש רובה וציצין שפרשו רובן ביד מותר בכלי חייב חטאת מי איכא מידי דבכלי חייב חטאת וביד מותר לכתחלה הכי קאמר פירשו רובן ביד מותר בכלי פטור אבל אסור לא פירשו רובן ביד פטור אבל אסור בכלי חייב חטאת אמר רב יהודה הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [כ]והוא שפרשו כלפי מעלה ומצערות אותו: וכן הגודלת כו': גודלת כוחלת ופוקסת משום מאי מחייבא אמר רבי אבין א"ר יוסי בר' חנינא גודלת משום אורגת כוחלת משום כותבת פוקסת משום טווה אמרו רבנן קמיה דרבי אבהו וכי דרך אריגה בכך וכי דרך כתיבה בכך וכי דרך טויה בכך אלא א"ר אבהו לדידי מפרשא לי מיניה דר' יוסי בר' חנינא

כוחלת

תוספות

אהני מעשיו דאי משתקלא חדא כו'. באחת מארבע דאי משתקלא חדא אחריתי נמי לא אזלא לה טומאה כ"ע מודו דפטור דהוי כמו חצי זית ממת גדול: **והא** דתנן פטור דאפיק חצי זית ממת גדול. וה"ה דהוה מצי לאוקמיה כגון דליכא אלא חצי זית בלבד[א] אלא דניחא ליה לשנויי בחצי זית ממת גדול דהוי רבותא טפי[ב] דאי ליכא אלא חצי זית מן הכל פשיטא דפטור ודווקא חצי זית אבל כזית ממת גדול חייב אע"ג דאי משתקלא זית אחר לא אזלא טומאה מ"מ אהני מעשיו דמשחתכו לא גריר בתר המת וכשיוציאו המת מן הבית וישאר כזית זה יטמא כל הבית ונמצא שעתה בהוצאה זו הוא גורם טהרה: **ממת** גדול. לאו דווקא גדול אלא כלומר מב' זיתים או ג': **אבל** בכלי ד"ה חייב. היינו כרבי יהודה דמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה וא"ת ודילמא רבנן כר"ש סבירא להו ומנא ליה דמחייב בכלי ויש לומר דא"כ ליפלגי בכלי להודיעך כחן דרבנן והא דקאמר מהו דתימא רבנן בכלי נמי פטרי היינו פירושו דס"ל כר"ש וכדפרישית אבל רש"י פירש דפטרי משום דלא שייכא גזיזה אלא בצמר ואין נראה לר"י דהא ליכא למיטעי דבכל בעלי חיים שייכא גזיזה כדאמר לעיל התולש כנף חייב משום גוזז: **והוא** שפירשו כלפי מעלה. פירש בקונטרס כנגד ראשי אצבעותיו שהן למעלה כשמגביה ידיו ור"ת מפרש שכלפי גוף קרי כלפי מעלה[ג] כדאשכחן בפ"ב דנדה (דף יג.) דקאמר מן העטרה ולמעלה והתם היינו לצד הגוף[ד] (ר): **פוקסת**. מה שפירש בקונטרס פוקסת היינו סורקת ביד או במסרק אין נראה דבגמרא משמע דהוי כעין טוויה וסריקה אינה כעין טוויה כלל ועוד דא"כ היה שונה סורקת כדתנן (נזיר דף מב.) נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק(ט): **וכי** דרך אריגה בכך. ואף על גב דקולע נימין חשיבא אריגה כדאמרינן בפרק במה אשה (ב) (לעיל ד' סד.) הכא בשער לא חשיבא אריגה כמו בבגד ועוד דהכא אין סופה להתקיים שעומדת לסתירה:

החולב

רש"י

אף במוציא את המת לקוברו. ולא תימא לא פטר אלא במניחו לחוץ דאין צורך לא לגופו של מוציא ולא לגופה של הוצאה דאפילו הוא צורך המת פטור: **מר לחפור בו.** שהוא צורך המוציא: **מר לעשות לו טס ולחפור.** מרה שנרצף פיו וצריך להוסיף עליו כמין טס דק שיהא ראוי לחפור: **להגיה ולקרות: לאפוקיה לכרמלית.** שהיה מוטל בבזיון או בדליקה או בחמה ואי משום טלטול מניח עליו ככר או תינוק: **לא תעשה.** לאו דלא תסור(י) כי הכא: **התולש סימני טומאה.** שתי שערות לבנות שבבהרת מטמאה בהן: **והכוה את המחיה.** מחית בשר חי והוא סימן טומאה בשאת והכוה זה לבטלה משום מחיה ולטהרה: **עובר בלא תעשה.** דהשמר בנגע הצרעת (דברים כד): **אחד מב'.** שלא היו בה אלא שתי שערות ותלש האחד: **חייב.** דשקלא לטומאה שאין מטמאה בפחות מב' דהכי ילפינן לה בת"כ(ח) שיער שנים וחייב מלקות: **מאי לאו הא דתני חייב דאפיק חצי זית מכזית.** דשקליה ובצריה לשיעורא: **והא דתני פטור דאפיק חצי זית מכזית ומחצה.** דאף על גב דמצמצם לשיעור לאו מילתא היא ולא אמרינן אהני דאי שקיל מיניה פורתא תו ליתא לשיעורא: **ממת גדול.** דלא אהני מידי: **מתני' וכן שערו.** תולש שער ראשו בידיו: **וכן הגודלת.** שערה: **וכן הכוחלת.** עיניה: **וכן הפוקסת.** יש מרבותי אומרים מתקנת שערה במסרק או בידיה ויש שמפרשין טחה כמין בצק על פניה וכשנוטלו מאדים הבשר(ט): **רבי אליעזר מחייב.** בכולם חטאת וחכמים אוסרין משום שבות וטעמא דרבי אליעזר מפרש בגמרא משום מאי מיחייב: **גמ' מחלוקת ביד.** בהא שנוטלן בידו ולא בכלי הוא דפטרי רבנן שאין דרך גזיזה בכך בחול: **מהו דתימא בכלי נמי פטרי רבנן.** דאין כאן משום גוזז דלא שייך אלא בצמר בהמה: **מחלוקת לעצמו.** בהא הוא דמחייב ר' אליעזר שיכול לאמן ידו לעצמו לתקנו בלא כלי: **אבל לחברו.** אין יכול לאמן את ידו ליטול יפה בלי כלי: **פשיטא צפרניו תנן.** של עצמו: **הנוטל מלא פי הזוג.** מלא ראש המספרים: **חייב.** בשבת לרבנן בכלי לר' אליעזר אף ביד וזהו שיעורו: **והא תניא.** בההיא ברייתא בסיפא ולקרחה שהזהירה תורה לא תשימו קרחה (דברים יד) שתים הוי קרחה מכלל דפי הזוג לאו ב' שערות נינהו: **תניא נמי הכי.** כרב יהודה דאמר שתים: **רבי אליעזר אומר.** באחת הוא חייב ולא בעינן מלא פי הזוג: **אחת חייב.** שבאחת הוא מקפיד שלא יהא נראה כזקן: **שמלת אשה.** ודרך הנשים להקפיד על כך ולהתנאות: **ציצין.** כמין רצועות דקות הפורשות מעור האצבע סביב הצפורן: **שפירשו רובן.** קרובין לינתק: **מי איכא מידי כו'.** כיון דבכלי חייב חטאת ביד איכא שבות גזירה אטו כלי: **כלפי מעלה.** לצד הצפורן התחילו לפרוש דקא מצערו ליה טפי: **משום כותבת.** שמוליכה מכחול סביב העין כאדם המוליך קולמוס סביב האות: **טווה.** שמתקנת שערה בין אצבעותיה ופושטתו כשהוא נכרך. וללשון השני(י) עושה מאותו בצק כמין חוט:

לעצמה

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה כב ופכ"ו הלכה כג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' ש"א סעיף ב:

לב ב ג מיי' פ"ו מהל' טומאת צרעת הלכה א סמג לאוין שמ:

לג ד ה ו ז ח מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמ סעיף א:

לד ט מיי' פי"ב מהל' ע"ז הלכה י סמג לאוין ס טוש"ע שם וטוש"ע י"ד סי' קפב סעיף ו:

לה י כ מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמ סעיף לא:

מוסף תוספות

א. דלא מהניא הוצאתו למידי. מהר"ן. ב. וקמ"ל דלא אמרי' אהני מעשיו דאי משתקיל מיניה טפי אזלה ליה טומאה דלא אמרי' הכי אלא כשאין זיתים או בג' שערות. רמב"ן. ג. במקום שנדבק הצפורן בבשר. שיטה לרמב"ן. ד. וצריך ליזהר כחומר שניהם. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. וזה הדבר מיוחד בלאו דלא תסור כמו שפירשו בברכות [דף יט] בפרק מי שמתו. ומשכחת לה עוד בסוף פרק הקומץ [דף לז] במסכת מנחות. התולש סימני טומאה והכוה את המחיה עובר בלא תעשה. עיקר זה הוא מה שהזהיר הכתוב [דברים כד] השמר בנגע הצרעת. ואמרו רבותינו ז"ל בפירושו שזה הלשון הוא במקום לא תעשה, ובכל מקום שכתוב השמר פן ואל הוא בא לומר אלא שלא תעשה אותו דבר, כמו שאמר [עירובין דף צו] אמר ר' אבין אמר ר' אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה. והזהיר הקב"ה את המצורע שלא יחתוך מה שנראה בבשרו מסימני צרעת, ומי שעובר על כך עובר בלא תעשה. ומיכן אמרה המשנה התולש סימני טומאה והכוה את המחיה עובר בלא תעשה. ומשכחת לה בסיפרי השמר בלא תעשה, בנגע זה שיער לבן, הצרעת זו המכוה. ולפיכך הוצרכנו שיתיר לנו המילה בעת שתתראה בערלה צרעת, כמו שאמרו בפרק ר' אליעזר אומר אם לא הביא כלי [דף קלב] תנו רבנן מילה דוחה את הצרעת כו'. תנו רבנן ימול ערלתו ואע"פ שיש שם בהרת, ומה אני מקיים השמר בנגע הצרעת בשאר מקומות חוץ מן המילה כו', ת"ל בשר ובשר ואע"פ שיש שם בהרת. ובפרק ואלו הן הלוקין [מכות כב] אמרו מתקיף לה ר' אבהו וליחשוב נמי קוצץ בהרתו, ואזהרתיה השמר בנגע הצרעת.

רבינו חננאל

אף במוציא את המת לקוברו, וטעמיה דר' שמעון דהוצאת המת לקוברו מלאכה שאינה צריכה לגופה היא וכל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. ואשכחנן דרבא ס"ל כר' שמעון בהא מילתא, ואף סבירא ליה כר' נתן בההוא קמייתא, דתני בריש פירקא נוטל אדם את בנו והאבן בידו. ואמרינן עלה אמר רבא הוציא תינוק [חי] וכיס תלוי לו בצוארו חייב. [וליחייב משום תינוק. רבא כר' נתן סבירא ליה דאמר חי נושא את עצמו]. וליבטל כיס לגבי תינוק, מי לא תנן ואת החי במיטה פטור אף על המטה, שהמטה טפלה לו. מטה לגבי חי מבטל לה כיס לגבי תינוק לא מבטל ליה. הוציא תינוק מת וכיס תלוי לו בצוארו פטור, וליחייב משום תינוק. (רבה) [רבא] כר' שמעון סבירא ליה [דאמר] כל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. ומדקדקי רבנן בההיא דקא מפטר המוציא את המת, דהני מילי דהיכא דלית ליה ריחא, דאי אית ליה ריחא נמצאת הוצאתו מלאכה שצריכה לגופה, ותניא בפרק א"ר עקיבא בסופיה, המוציא ריח רע כל שהוא. ואית לה להא מלתא סייעתא בתלמוד א"י, ומילתא דמוכחא היא. **אמר רבה** ומודה ר' שמעון במרא לחפור בו וס"ת לקרות בו, דמאן דמפיק להו חייב. ודייקינן בה מאי אצטריך רבה לאשמועינן הא מלתא, וכבר פשיטא [היא] דאי אמרת מר לחפור בה וס"ת לקרות בו מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, היכי משכחת לה לר' שמעון מלאכה שהיא צריכה לגופה. **ומהדרינן** מהו דתימא לית ליה לרבי שמעון מלאכה צריכה לגופה עד דאיכא לגופו, כגון מר לעשות לו טס וס"ת להגיהו, קמ"ל רבא דלא צריך האי כולה, אלא מר לחפור בו וס"ת לקרות בו מודה בו ר"ש [נמי]. **והוצאת** המת דקא פטר בה ר' שמעון, דוקא מקרבן חטאת, אבל מיעבד הכי אסור, דקיי"ל כל פטורי שבת פטור אבל אסור לבר מן הנך תלת. ולא שרי לכתחילה אלא היכא דכבודו לאפוקי [מרשות היחיד לכרמלית, או לעיולי מרשות הרבים לכרמלית. אבל לאפוקי] מרה"י לרשות הרבים או לעילויה מרשות הרבים לרה"י אסור, כדקא מפרשינן מעשה דההוא

מסורת הש"ס

א) [עירובין מא: מגילה ג: לעיל פא: ברכות יט: מנחות לז:], ב) נגעים פ"ז מ"ד, ג) מכות כ: ע"ש, ד) ל"ל פי הזוג בשבת חייב, ה) [תוספתא פי"א ע"ש], ו) [שם], ז) [דברים יז], ח) [תורה פרשה א], ט) עיין לעיל סד: רש"י ד"ה ולא תיפוקס, י) [במשנה לעיל], כ) [וע' תוס' מנחות יא. ד"ה מלמטה], ל) [וע"ע תוס' כתובות ד: ד"ה ופוקסת ותוס' מו"ק ט: ד"ה ופוקסת מגולר היטב].

תורה אור השלם

1 לא יִהְיֶה כְלִי גֶבֶר עַל אִשָּׁה וְלֹא יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה כִּי תוֹעֲבַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל עֹשֵׂה אֵלֶּה: דברים כב ה

הגהות הב"ח

(א) גמ' אבל בכלי ד"ה חייב: (ב) תוס' ד"ה וכי דרך וכו' בפ' במה אשה נ"ב ע"ל מ ע"א גבי תיכי חלילתא וע' עוד כדף סד ריש ע"א אלא ותולה בלאו כתו:

גליון הש"ס

גמ' שרא ר"נ בר יצחק לאפוקיה לכרמלית. עי' סוכה לו ע"ב תד"ה בשבת: שם אחת משלש. עי' תס"ד סי' מח:

מוסף רש"י

גדול כבוד הבריות שדוחה את ל"ת שבתורה. דכתיב (דברים כב) לא תוכל להתעלם, וכתיב והתעלמת, פעמים שאתה מתעלם, כגון זקן ואינו לפי כבודו (מגילה ג: וכעי"ז לעיל פא:). אבל בכלי חייב. מודו רבנן דחייב חטאת, דמשכין ליה תולדה דגוזז הוא אלמר, שהוא חותך מן המחובר לגידולי חיים (ערובין קג.). מלא פי הזוג. מלא פי מספרים (מכות כ:). אימא וכן לקרחה שתים. ולפרושי אתא (שם). במלקט לבנות. שערות לבנות, מתוך שחורות. דכיון דאדם מקפיד על שער לבן אחד שבין שערות שחורות, כדי שלא יראה זקן, אמרינן דכשהוא מלקטו אותו מבין השחורות מלאכה חשובה היא לו וחייב משום גוזז, כיון דחייש לגוזזה זו. שחורות מתוך לבנות היא לו גרסינן (שם). אף בחול אסור. שמתנאה עצמו כנוי אשה (שם).

רבינו חננאל (המשך)

שבבא דשכיב קרא (בדרא) [בדרוקרת], וקאמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב יוחנן אחוה דמר בריה דרבנא האלקים דעיילת ביה את ודרית ליה. וקא מפרש לא תימא דכר' שמעון קא אמינא ולאו כר' יהודה, אלא אפילו לר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה, הכא לכרמלית קאמינא דלית ביה חיובא, אע"ג דאיכא בשאר מילי איסורא [דרבנן] מרה"י או מרה"ר לכרמלית, הכא שאני במקום כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה. והאי ל"ת לאו דלא תסור כדמפורש במנחות סוף פרק הקומץ. פלוגתא דר"ש ור' יהודה בהדיא לא אשכחן היכא פליגו, אלא מדוקייהו (במתכוין) [דמתניתין] דאמרינן הקורע בחמתו ועל מתו וכל המקלקלין פטור. שניית מתו, חמתו אחמתו קשיא. חמתו אחמתו נמי לא קשיא, הא רבי יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה, הא ר' שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. ותוב הא דתנן ועל עקרב שלא תישוך כו'. **ואמרינן** איכא דמתני לה אהא הצד נחש בשבת ומתעסק שלא ישכנו פטור ואם לרפואה חייב. מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב רבי שמעון היא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. וכן אמר שמואל כל פטורי שבת פטור אבל אסור בר מהני תלת דפטור ומותר, וחדא מינייהו הצד נחש בשבת. וממאי דפטור מותר הוא, דתנן ועל עקרב שלא תשוך. ש"מ כי פליגי במתניתין במלאכה שאינה צריכה לגופה פליגי. וקשיא לן אי הכי קשיא דשמואל אדשמואל, (א)הכא אמר דפטור ומותר, וטעמיה מכופין קערה על גבי הנר, אלמא שמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה כר"ש ס"ל, והא קי"ל דשמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה כר' יהודה ס"ל, דתנן המיחם שפינהו לא יתן לתוכה צונן וכו'. וכבר פירשנוה בפרק כירה דשמואל כר' יהודה ס"ל, היכא דאית ביה היזק לרבים כגון גחלת של מתכת וכגון עקרב שלא תישוך, כגון הני בלחוד פליג שמואל על ר' יהודה, אבל במלאכה שאינה צריכה לגופה שמואל כרבי יהודה ס"ל. **תנן התם** בפ"ז דנגעים התולש סימני טמאה והכוה את המחיה להעבירו עובר בלא תעשה. פי' שיער לבן שהפך בשאת והכוה את המחיה להעבירו עובר בלא תעשה. עיקרה השמר בנגע הצרעת אלמא אל תעבירהו ביד, וכדר' אבין א"ר אלעא דאמר כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא בל"ת. איתמר אם תלש נימא אחת של שיער לבן שהפך בבהרת משני נימין דברי הכל חייב. אחת משלש, רב נחמן אמר חייב אהני

א) ע' תוס' לעיל דף ג' ע"א ד"ה הלל שהביאו קושיא זו בשם בה"ג וע"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

נעלמה פטורה. שאינה יכולה לבנות יפה ואין דרך בנין אלא מאה לחבירתה שרוחה ועומדת: **וכן.** מילתא אחריתי דשבת לגיסורא: **סרוך.** לבנ מלוס הוא הכא בקנים שקורין טיפוניי"ן: **המחבץ.** המעמיד החלב בקיבה. וי"ג מחבץ עושה כמין כלי גמי ונותן הקפוי בתוכו ומי החלב שהן נסיובי נוטפין ונוטזין אותן אונקיד"ש: **המכבד.** את הבית: **והמרבץ.** במים להרבין את האבק שלא יעלה: **חייב חטאת.** לקמיה מפרש טעמא דהרודה חלות דבשא חייב משום טולש ג) (מתבן חייב משום בורר) ומכבד ומרבץ משום בונה: **אחד זה ואחד זה.** אחד שבת אחד יו"ט: **משום שבות.** דילמא כי כניס ליה מתמלאין הגומות שבבית מאליהן והוי בנין: **קטיל קני בגאגמא.** חותך קנים מן האגם הוה. לא ידע לפרש משנה: **מפרץ.** כמו מפרק משאלי שפורק אוכל ממקום שנתבשל כו והוי תולדת דש. ואית דאמרי תולדה דקוצר ולא היא דלאו מחובר הוא אלא פקיד ועקיר וקלי בעטיני הדד כתבואה בקשיה ולשון מפרק נמי לא שייך למימר אלא לשון תולש: **בורר.** אוכל מתוך פסולת: **זורה.** לרבן הבית ולצפת לבנים היתה ד) בכל העיר: **מהבלא.** שהיה תבן עולה ומרבה הבל: **לאו אדעתאי.** לא הייתי זכור. ורבותי פירשו לא סבירא לי: **אשה חכמה.** אשת ת"ח אי בת ת"ח שמעה מאביה: **מרבלא ביפה.** רוחלת קיתוניות בזוית זו וכוסות בזוית זו: **לרבי שמעון.** דדבר שאין מתכוין מותר והמרבץ אינו מתכוין להדביק עפר בגומות ולהשתוות הבית אלא שלא יעלה אבק: **מתני' הפולש מעביר נקוב חייב.** הוא כמחובר דיוקב מן הקרקע ע"י הנקב שמביא לחלוחית הקרקע ואפילו הנקב בדופנו:

החולב משום דש הוא. כדפי' בקונט' ואתיא ברייתא כר' יהודה דאמר יש דישה שלא בגרגולי קרקע[א] כדפרי' לעיל בפ' כלל גדול (לעיל דף עג:) וכן נראה לר"י דולאי כרבי יהודה אתיא דהא אסרי חכמים ריבון משום שבות ולר"ש שרי לקמן אפילו לכתחלה:

המכבד והמרבץ. מיימה דע"ב מיירי דלא הוי פסיק רישיה שיטה הגומות דאי פסיק רישיה הימי שרי לקמן ר"ש לכתחילה הא מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא יתות וכיון דלא הוי פסיק רישיה אמאי מתייב ר' אליעזר חטאת האמר בפ' אמר להם הממונה (יומא ד' לד:) גבי ליקוף עששיות דדבר דאין מתכוין[ב] מותר לר' יהודה מן התורה דלא הוי מלאכת מחשבת וי"ל דבהא פליגי דר' אליעזר סבר דהוי פסיק רישיה ורבנן סברי דלא הוי והא דאמר והאידנא דסכיל"ת לן כר' שמעון שרי לכתחלה אע"ג דאפשר דסבר כר"ש דהוי פסיק רישיה מכל מקום הש"ס סבר כרבנן דלא הוי פסיק רישיה הילכך שרי לכתחלה כיון דקיימא לן כר"ש [עי' תוספות סנהדרין פה. ד"ה ור"ש]: **והרודה** חלות דבש. מיימה לר"י אמאי לוקה בי"ט לרבי אליעזר ורבנן שמי לא פליגי אלא משום דלא חשבי לה מלאכה והא תנן בפ"ק דמגילה (דף ז:) אין בין יו"ט לשבת אלא שאוכל נפש בלבד ר' יהודה אומר אף מכשירי אוכל נפש וקאמר בגמ' מ"ט דת"ק אמר קרא הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירין ורבי יהודה כתיב הוא וכתיב לכם כאן במכשירין שאפשר לעשותן מעי"ט וכאן במכשירין שא"א כו' ג מכלל דאוכל נפש שרי רבי יהודה אפי' באפשר ורבנן שמי משמע דלא פליגי אלא במכשירין ולא באוכל נפש ועוד דהך ברייתא כר' יהודה כדפרישת ועוד דבפ' תולין (לקמן דף קלז:) אמרינן דר' אליעזר סבר כרבי יהודה ועדיפא מדרבי יהודה ואי אפילו באפשר לעשותן מעי"ט וליכא למימר דמיירי כרודה לגורן חול דמכ"מ תקשי למאן דאית ליה הואיל ואי מקלעי ליה אורחין בפרק אלו עוברין (פסחים ד' מו:) ועוד דרבי אליעזר גופיה אית ליה התם[ג] הואיל ואורי' דאיכא לאוקמי ברודה סמוך לאשיכה דלא חזי מו לאורחין אי שמי בדבש שהבנים אי אסור בהנאה דלא חזי לאכילה[ד] ומיהו מיתה לר"י כיון דמותר לגבן בי"ט מן התורה אפילו באפשר בלא בלא אפשר אם כן נפל ביתו בי"ט יהא מותר לנטותו בי"ט דמתוך שהותר בנין לגורך דמגבן הוי משום בונה כדאמר בסמוך אמר שלא לגורך ובלבד שיהא גורך היום לאכול בתוכו שלא יכנו שרב ושמש וי"ל דאסור מדרבנן דהוי עובדא דחול כי היכי דאסורין טחינה והרקדה ביו"ט[ה]: **שרא זילחא במחוזא.** מיתה דבשאילתי תמיד נשתנו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהבהבים מדיחים את העורה שלא בדלות חכמים ומפרש בגמ'[ו] דשלא בדלות חכמים היינו שלא בדלות ר' אליעזר דאי דבנן שבות הוא ואין שבות במקדש דתניא המכבד והמרבץ כו' ומדמוקי מתני' כר"א משמע דמחייב מדאורייתא אפי' בעזרה דאיכא דלפה והכא משמע דבדלפה ליכא אשווי גומות וי"ל דבהדחה איכא אשווי גומות טפי שהיו מתמלאות הגומות שבין רובד לרובד ג"ש בעזרה אמי לא אסור לר"א אלא משום שבות אטו איכא דליכא דלפה דאיכא חיוב חטאת לר"א וחמיר האי שבות ונוהג אפילו במקדש וכמה שבות אשכחן במקדש [ו] כפ' בתרא דעירובין (דף קכ:) אבל לרבנן לא חמיר האי שבות כיון דאפי' בלא דלפה לא הוי לדידהו אלא איסורא דרבנן הלכך אינו נוהג במקדש: **והאידנא דקי"ל כר"ש שרי אפי' לכתחלה.** בס"ג שרי כיבוד מהאי טעמא אפי' בדהוגין ואין נראה לר"י דבפרק כל הכלים (לקמן דף קכד:) אמר ר' [ז] אליעזר אף מכבדות של תמרה מטבלות לטלטלן ופריך אי מחמה לגל בהא ליימא ר' ר' אליעזר אפי' בשל תמרה [ח] מ"משמע דפשיטא ליה דליכא מאן דשרי אפי' לרבי שמעון משום דהוי מלאכתו לאיסור ואי שרי לכבד הוי מלאכתו לאיתר אלא ואפי' כיבוד אסור בכלי עצמו מפני שמזיז עפר ממקומו ולא שרינן הכא לרבי שמעון אלא דווקא ריבון[ו]: **ורמינהו** רבי שמעון אומר אין בין נקוב בו'. מיתה מאי קפריך והא בהך ברייתא נמי קתני כמו במתני' דלכל מילי נקוב כשאינו נקוב

בר מלעניין הכשר זרעים בלבד ואי קשיא ליה מ"ש שבת מהכשר זרעים אם כן אלא משנה תקשי ליה ברייתא גופה מ"מ דלהכשר זרעים חשיב נקוב כמחובר ולענין שלא דבריהם חשוב כמלוח ואומר ר"ת דהכי פריך רבנן עליה דר' אליעזר אלא במכבד ומרבץ והרודה חלות דבש, ובהני על גב דהוי לקולא ופטור וכן לענין כלאים במסכת כלאים (פ"ז מ"ח) כ"ש לענין הכשר זרעים אית לן לאחמוריה נקוב כשאינו נקוב דהוי לחומרא ובברייתא קתני דנקוב הוי כמחובר לענין הכשר זרעים שאינו מכשיר והכי פירושא [ז]דברייתא אין בין נקוב לשאינו

[א] כרכום פה. עירובין יח. נדה מה: ע"ש, [ב] (תוספ' פ"ז), [ג] (ברק הכרמן), [ד] פסחים סה. (תוספ' פ"ז), [ה] (פי' המקפה בגיטה המקבץ פתיתי החלב לעשותם חרוץ על גביה עריון), [ו] (סנהדרין נג.), [ז] כ"ג סה. פ.,. [ח] (כרכום כו. וש"נ), [ט] (עירובין ק:), [י] (לקמן קח.), [כ] (רש"ל מ"ז), [ל] (מ"ת.), [מ] (ועי' תוס' ביצה ג. סד"ה בזיבה שמלא), [נ] פה., [ס] (צ"ל אלעזר), [ע] (צ"ל אלעזר).

תורה אור השלם

1 וַיִּתֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֹּלֶע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבִאֶהָ אֶל הָאָדָם:
בראשית ב כב

2 וַיִּזְנֻהָן לֹא שָׁמַע בְּהַשְׁבִּיעַ אָבִיו אֶת הָעָם וַיִּשְׁלַח אֶת קָצֵה הַמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בְּיַעֲרַת הַדְּבָשׁ וַיָּשֶׁב יָדוֹ אֶל פִּיו וַתֶּאֱרְנָה עֵינָיו:
שמואל א יד כז

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבה מוספלפה: (ב) תוס' ד"ה וכרודה וכו' אפי' לא הא מותר. נ"ב עיין פי"ח דמילה ד' קלו: (ג) ד"ה שלא וכו' אבמקן במקדש. נ"ב ע"ל ס' כל הכלים ד' קכג. בד"ה הרי הוא כלל:

גליון הש"ס

גמ' והמבגן בגרוגרת. ע' לעיל דף פו ע"ב תד"ה המוליא: גמ' מ"ט דר"א דבתיב ויטבול. ע' פ"ש מ"ז דשביעית בפי' הרע"ב: **רש"י** ד"ה דלאא כו' בבל העיר. עי' לעיל כט ע"ב תד"ה נזיה ולקמן דף קצא ע"ב רש"י ד"ה קלקוב:

לעזי רש"י

טיפוניי"ן [טיפוני"ן]. אורם (לפרכוס הפנים). אנקיד"ש [ינקיריד"ש]. גבינות.

רבינו חננאל

מעשיו שקירב אותו לעבודה), רב ששת אמר פטור השתא מיהא הא איתיה לטמאה ולא עבירה לאיסורה. אמר רב מנא אמינא לה דתנן המוציא כדית מן המת חייב, דדייקינן מינה אם הוציא כדית חייב הא חצי כדית פטור, והתניא המוציא חצי כדית חייב. ומשני אמר רב ששת הא דתני חצי כדית חייב דאפיק חצי דית מן כדית שכבר מינט הטומאה לפיכך חייב, והא דתני פטור דאפיק חצי דית מן כדית ומחצה דלא אהני השתא מידי ואע"פ שקירב מינוט הטומאה. ורב נחמן משני הא דתני חצי דית פטור דאפקוה ממת גדול דהאי שיעורא לא מקרב מינוטי טומאה, אבל חצי דית מכדית ומחצה שמקרב הסרת הטומאה חייב. וקיי"ל כרב ששת (וטפי עדיף). **הנוטל** צפורניו זו בזו או בשיניו או בידו שלא בכלי, וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו שנוטלו בשיניו או בידו שלא בכלי בין לעצמו בין לחבירו אסור משום שבות. אבל אם נטלו בכלי כגון אזמל או בגוסטר חייב. ועצורן שפרש רובו וציצין שפירשו רובן כלפי למעלה ומצערות אותו מותר לנוטלן ביד אבל בכלי אסור. ואם לא פירש (חייב עליהן) ביד פטור אבל אסור, בכלי חייב חטאת. תנא הנוטל מלא פי הזוג חייב, וכמה מלא פי הזוג שתים וכן לקרחה (באכהנים). אבל המלוקט שער לבן מתוך שחור אפילו שערה אחת אסור משום לא יהיה כלי גבר על אשה. **וכן הגודלת** וכן הפוקרת, ר' אליעזר מחייב חטאת וחכ"א משום שבות. ואוקימנא כוחלת משום כותבת, ופוקרת משום בונה. ירושלמי גודלת משום בונה, כוחלת משום כותבת, פוקרת מכרוצא אלנשרי, ובלשון ערבית הנגמר אל אצבע, פוקרת משום צובעת. ומדמפרשי רבנן שנמיה דר' אליעזר ש"מ הלכתא כותיה. ויש מי שחולק ואומר הלכה כחכמים דאמרי משום שבות. ומ"ד כר' אליעזר טפי עדיף דאיסורא דאורייתא היא ולחומרא עבדינן. **וכן** נמי לענין החולב והמחבץ והמכבד והמרבץ והרודה חלות דבש שוגג בשבת חייב חטאת, במזיד ביו"ט לוקה מ' דברי ר' אליעזר, וחכמים אומרים אחד זה ואחד [זה אינו אלא] משום שבות. ומדמפרשי אליבא דר' אליעזר ואמרי חולב משום מפרץ, מחבץ משום בורר, מגבן משום בונה, ש"מ סוגיא דהא שמעתתא כר' אליעזר. ויש מי שחולק גם על זה. ויש מרבנן דמדקדקי דאמרי כי החולב והמחבץ והמגבן כגרוגרת דברי הכל היא, ומסתייענא מהא דגרסינן בפרק אע"פ תניא ר' מרינוס אומר גונח יונק חלב בשבת, מ"ט יונק מפרק כלאחר יד הוא ובמקום סכנה לא גזרו רבנן. א"ר יוסף הלכה כר' מרינוס. ולא שמענן דאית ליה האי סברא דחולב אסור משום מפרק אלא אליבא דר' אליעזר, ורבי מרינוס לא התיר אלא היונק, מכלל שהחולב אסור. **ובסוף** פרק חרש שנשא פקחת אסיקנא דיונק מפרק כלאחר יד הוא, שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן, י"ש דאיסור לאו הוא, לא גזרו רבנן. וסבירא להו דבהחולב ובמחבץ שמוציא החמאה ובמגבן דברי הכל אסור, [ז]לא פליגי רבנן עליה דר' אליעזר אלא במכבד ומרבץ והרודה חלות דבש, ובהני הלכתא כרבנן, וסוגיא כותחייהו דהא לא אינמנו מלרבץ אלא משום דחיישינן משום אשווי גומות. **ואסיקנא** והאידנא דסבירא לן כרבי שמעון (דשרן) [דפטר] במלאכה שאינה צריכה לגופה, ובדבר שאין מתכוין שרי אפילו לכתחילה, לענין כיבוד נמי שרי ואפילו בדהוגין כר' שמעון. הלכך מחלב בהמה, אפילו למאן דסבר דשרי משום שבות אסור, וכ"ש למ"ד משום מפרק אסור דמלאכה היא. **והא** דאמר רב חסדא מדברי (רבנן) [רבינו] נלמד חולב אדם עד לתוך הקדרה אבל [לא] לתוך הקערה, (מר) רב יהודאי גאון זצ"ל דבי"ט הוא, וכבר פירשנוה בפרק חביות. **מתני'** **החולש מעצין נקוב בזה ובזה.** ורמי ליה אביי לרבא תנן ר' שמעון פוטר בזה ובזה, אלמא לר' שמעון לכל מילי נקוב כשאינו נקוב משרי ליה, והתנן [אומר] אין בין נקוב לשאינו נקוב

ח) נראה לא"ל שקורב לשעבר הטומאה דאי משמקבלת מדת אחריתא אלא לה טומאה.

מוסף רש"י

שקילעה. קליעת שער (שרובין יח:). **החולב.** מוסקן אחלב מן הבהמה (פסחים סה:). **והמחבץ.** מעמיד אחלב ועושה ממנו מפיגין שקורין מנוז"ש (שם). **אחד זה ואחד זה.** מכבד ומרבץ ורודה, אבל אפילו לא קלאמרי בתולדות אב מלאכה ניהא, כדאמרינן ר' אליעזר משום הכי אמיר אחוב מעוז מפקיר, מגבן משום בונה, מחבץ משום בורר, ומרבץ ומכבד מפלס משום אשווי גומות (שם). **קטיל קני באגמא.** קוצצים קנים ומלקטין עלים (סנהדרין לג:). **מ"ט דר' אליעזר.** דחשיב לכוותא דבורים כמחובר (דשבת"ם ב"ב סז:). **דכתיב ויטבול אותה בערת הדבש.** ויטומקן מתיב, וכדבש בחקוים גידולו מיירי וקרי ליה יער (שם). **לאו אדעתאי.** לא נתתי לבי (ברכות כב.) **שונג** דשיימי (מנחות לה:). **ושאינו נקוב פטור.** משום דלא מחוסר בקרקע עולם הוא (לקמן קח.).

מוסף תוספות

א. ובהמה לאו גידולי קרקע ניתנה. ויטב"ש. ב. דלא פסיק רישיה. תוס' סנהדרין פה. ד"ה ור"ש. ג. אלמא דווקא במכשיריו יש חילוק בין אפשר לעשותן מערב יו"ט בין אי אפשר. תוס' פיסח ג. ד"ה גזיה. ד. וליכא שום צורך יו"ט. ויטב"ש. ה. ומאי תמיהא אי ס"ל כר"ש דשרי [אלא]. רמב"ם. ו. משום דלא הוי פסיק רישיה. רשב"ם. ז. דמשמע ליה לישנא. תוס' הרא"ש.

לו א מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה כג [צ"ל פכ"ג הל' יג מתב מחלת משום מחבת ומתב הש"ג בשם רש"ז ולא ידעתי לי ישוב אם לא שנאמר שבגמרא מיימוני היה כתוב גם בלשונא בתרא דמחלת הוי משום מחבת ע"ש ולבעמי לריכים אנו לומר כן גם בתמא לאוין סה שבתב מחלת משום מחבת וכ' הא"ר עיני בעבוד עבד גדל כתב הגרבפ"ז בתקנת מחלת משום מחבת בגדלת ופוקרת משום בונה מעתה ומיני שבש הרמב"ם והמגב ואחריהם הרב מבגבעורה היה גרמתם כך ושוב אין מקום לתמיהות שה"ש ע"ש] ממנ לאוין סה בוש"ע ס"ח סי' ס' שב סעיף בה:

לו ב מיי' שם הלכה כו סמג שם בוש"ע שם סעיף בו:

לו ג [מיי' פכ"ג שם הלכה (כב) כג בוש"ע שם סעיף בה]:

לו ד [מיי' פ"ז שם הלכה ו וס"ח הל' ז בריי"ף פרק בלל גדול ד' לד. וכרא"ש שם סי' בן]:

לח ה ו מיי' פכ"ח מהל' שבת הל' ג וסמג שם בוש"ע ס"ח סי' שבא סעיף יג וסי' שלו סעי' ב:

לט ז מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה ז סמג שם בוש"ע ס"ח סי' שם סעיף כ:

מ ח מיי' שם הלכה יא וסי"ח הלכה ח סמג שם בוש"ע ס"ח סי' שיט סעיף יז:

מא ט מיי' פ"ט מהלכות שבת הלכה יב:

מב י מיי' פכ"ח שם הלכה ג סמג ל שם בוש"ע ס"ח סי' שלו סעיף ב:

מג כ מיי' וסמג שם בוש"ע שם סעיף ה:

מד ל מיי' פ"ח מהל' שבת הל' ג בוש"ע ס"ח סי' שלו סעיף ז:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לשאינו נקוב דלכל מילי נקוב ושאינו נקוב שוין [א]ואזלינן לחומרא דבמקום דהוי תלוש חומרא משגיגן תרוייהו כתלוש ואי הוי מחובר חומרא כמו שבת וכלאים משגיגן תרוייהו כמחובר אלא בהכשר זרעים דלא החמירו לאחשובי נקוב כתלוש כשאינו נקוב אלא אוקמוה אדייניה דתרוייהו אלא אלא דעביד כללא לענין מה ששנינו בסדר זרעים. ריעב"ש. ד. דהתם חגיגן לה לחך ברייתא. ריעב"ש. ה. דנקוב נמי לאו שדה הוא. מי סרן. ו. דהא לא כתיב בהו שדך ולא אדמתך. ריעב"ש. ז. ופרקי' דדוקא לזרעים קאמר. שיטה לר"ן.

רב נסים גאון

אמר רבא ה' מדות בכלי חרש כו'. משכחת לה בתורת כהנים כל אשר בתוכו יטמא, כמה שיעורו של נקב, בכלי חרש בכונס משקה ובכלי שטף פרק ג' שיעור כלי חרס לטהר, העשוי לאוכלין שיעורו כזיתים העשוי למשקין שיעורו כמשקין כו', הלפס והקדירה שיעורן כזיתים כו'. ובפרק ד' שנינו וכן גיסטרא שנתרוענה ואינה מקבלת משקין אע"פ שמקבלת אוכלין שהורה שאין שירין לשירין, אי זו היא גיסטרא כל שנישלו אוזניה והיו בה חדודין יוצאין. ובתוספתא בפ' ג' נסדקה למטה מאוזניה אע"פ שאזניה קיימות הרי זו כגיסטרא, ואם מתחילה עשאה בלא אזנים נידונת כחבית. וכן עוד אמרו אם היתה גיסטרא הרי זו טהורה, שלא אמרו שירים לשירים לכלים. ובפ' ז' כיצד בודקין כלי חרס לידע את ניקב בכונס משקה אם לאו, מביא עירבה מליאה מים ונותן את הקדירה לתוכה, אם כיסה בידוע שבכונס משקה ואם לאו בידוע שבמצניא משקה כו'. ומשכחת לה בגמ' במסכת נידה בפרק בא סימן התחתון (דף מט) ושנינו בו כל כלי חרס מכנים ומוציא ריש שהוא מוציא ואינו מכנים. ותנו עלה מכנים פסול למי חטאת (במדבר יט) לפי שאמרה תורה במי חטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי. ואם ניקב בכונס משקה יצא מתורת כלי באלו הראיות, ובמשנה במסכת פרה בפרק ה' מפני שאין ממלאין ואין מקדשין ואין מזין מי חטאת אלא בכלי, ולזה אמרו ניקב בכונס משקה פסול למי חטאת. ומשום גיסטרא דאמר רב אשי שונין כלי חרס שיעורו בכונס משקה לא אמרו מוציא בכונס אלא לענין גיסטרא בלבד, מאי טעמא אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן לפי שאין אומרין הבא גיסטרא לגיסטרא. ובפרק כל הבשר (חולין דף קז) אמר רבא כלי שניקב בכונס משקה אין נוטלין ממנו לידים.

סליק פרק המצניע

רבינו חננאל

אלא להכשיר זרעים בלבד. **ופריק** רבא לעולם דר' שמעון לכל מילי נקוב כשאינו נקוב

מה א מיי' פי"ט מהל' כלים הלכה כ:

מוסף רש"י

ועדיין כלי הוא לקבל בו זיתים. כלי חלוש מעמה שהרי לאוי לקבל בו זיתים (נדה מט:). **ניקב כמוציא זיתים טהורה.** מעומה שקיבל עד שיתקלו לימוים (שם).

מוסף תוספות

א. דחכמים השוו אותן לכל מילי. תוס' הרא"ש. ב. דהאי מקשה היה סובר דהאי ברייתא דקתני. ריעב"ש. ג. לאו כללא הוא בכל התורה כולה אלא דעביד כללא לענין מה ששנינו בסדר זרעים. ריעב"ש. ד. דהתם חגיגן לה לחך ברייתא. ריעב"ש. ה. דנקוב נמי לאו שדה הוא. מי סרן. ו. דהא לא כתיב בהו שדך ולא אדמתך. ריעב"ש. ז. ופרקי' דדוקא לזרעים קאמר. שיטה לר"ן.

גמ' אלא להכשיר זרעים. הזרועים בתוכו. עליין נקוב אינו מקבל הכשר לעומאה ושאינו נקוב מקבל הכשר לתלוש הוא והא רבי שמעון קאמר ליה וה"ג ר"ש אומר אין בין נקוב כו' לאינו לרבנן אינה מיטמאין אלא מדרבנן ומשום שבת ופטרי אשאינו נקוב: **נכל מילי.** לשבת ולקנות במשיכה ולא בכסף ולפריחבול שאינו נכתב אלא על הקרקע: **אשר יזרע.** כדרך שאדם מוליא לזריעה למעוטי ממחובר כל דהו ולהכי אהני זריעות יתירי דקרא ומיהו שאינו נקוב תלוש גמור הוא: **מה לי אמר רבי שמעון.** מי מודה דהא בממחובר הוא אלי אורש ולא תלאו ליה בשבת מיתייב: **וימנין.** פעם אחרת: **אאם ניקב.** העליון: **בכדי טהרתו.** אאם נטמא נטהר בשבירה זו והיינו כמוליא זית דתנן במסכת כלים (פ"ב מ"ח) כלי חרס העשוי לאוכלין שיעורו כזיתים ומודה ר' שמעון בהא דאחשיב ממחובר כל הזרועים שבתוכו דהו לא הוי כלי: **ניקב בכדי טהרתו מיבעיא.** דיהוה לך לספוקי ביה בהגך דלאו כנגד הנקב ואם פשטת להו דכולהו ממחובר ניהו: **אי אמאר לדרבי זירא.** דמודה ר"ש בשום נקב: **הכי הוא דאיתמר.** אאם ניקב למטה מרביעית אשאינו ממחזיק רביעית מן הנקב ולמעלה דבליר מהכי לאו כלי הוא: **המם מדוש גרסי':** **כמוליא משקה.** נקב דק מאד שמשקה יוצא בו: **טהור מלטמא גיסטרא.** כלומר אם כלי אאם הוא אינו נעהר בכך אבל אם היה אבר כלי והיה ראוי לאשאמש בו דמקבל טומאה משנאבר כתבנן[ה] הן וקרקרותיהן ודופנותיהן יוצאין אלא אם מסומכין כו' באלו טרפות (מולין דף נד:) וניקב שוב כמוליא משקה אינו טמא עוד מאוס תורת גיסטרא: **גיסטרא.** אבר כלי.

אלא להכשיר זרעים בלבד א"ל לכל מילי רבי שמעון בתלוש משוי ליה ושאני לענין טומאה דהתורה ריבתה טהרה אצל זרעים שנאמר [ו]על כל זרע זרוע אשר יזרע בעא מיניה ההוא סבא מרבי זירא שורש כנגד נקב מה לי א"ר שמעון אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי זימנא חדא אשכחיה דיתיב וקאמר ומודה ר"ש שאם ניקב בכדי טהרתו א"ל השתא שורש כנגד נקב בעאי מינך ולא אמרת לי ולא מידי [ז]ניקב בכדי טהרתו מיבעיא אמר אביי ואי איתמר להא דרבי זירא הכי הוא דאיתמר ומודה רבי שמעון שאם ניקב למטה מרביעית [ח]אמר רבא [ט]חמש מדות בכלי חרס ניקב כמוציא משקה טהור מלטמא גיסטרא ועדיין כלי הוא לקדש בו מי חטאת ניקב בכונס משקה טהור מלקדש בו מי חטאת ועדיין כלי הוא להכשיר בו זרעים ניקב כשורש קטן טהור מלהכשיר בו זרעים ועדיין כלי הוא לקבל בו זיתים ניקב כמוציא זיתים טהור מלקבל בו זיתים ועדיין כלי [י]הוא לקבל בו רימונים [כ]ניקב כמוציא רימונים טהור מכלום ואם הוקף צמיד פתיל עד שיפחת רובו אמר רב אסי שמעתי כלי חרס שיעורו כמוציא רימון אמר ליה רבא שמא לא שמעת אלא במוקף צמיד פתיל והא רבא הוא דאמר מוקף צמיד פתיל עד שיפחת רובו לא קשיא הא

גמ' אלא להכשיר זרעים. הזרועים בתוכו. עליין נקוב אינו מקבל הכשר לעומאה ושאינו נקוב מקבל הכשר לתלוש הוא והא רבי שמעון קאמר ליה וה"ג ר"ש אומר אין בין נקוב כו' לאינו לרבנן אינה מיטמאין אלא מדרבנן ומשום שבת ופטרי אשאינו נקוב: **נכל מילי.** לשבת ולקנות במשיכה ולא בכסף ולפריחבול שאינו נכתב אלא על הקרקע: **אשר יזרע.** כדרך שאדם מוליא לזריעה למעוטי ממחובר כל דהו ולהכי אהני זריעות יתירי דקרא ומיהו שאינו נקוב תלוש גמור הוא: **מה לי אמר רבי שמעון.** מי מודה דהא בממחובר הוא אלי אורש ולא תלאו ליה בשבת מיתייב: **וימנין.** פעם אחרת: **אאם ניקב.** העליון: **בכדי טהרתו.** אאם נטמא נטהר בשבירה זו והיינו כמוליא זית דתנן במסכת כלים (פ"ב מ"ח) כלי חרס העשוי לאוכלין שיעורו כזיתים ומודה ר' שמעון בהא דאחשיב ממחובר כל הזרועים שבתוכו דהו לא הוי כלי: **ניקב בכדי טהרתו מיבעיא.** דיהוה לך לספוקי ביה בהגך דלאו כנגד הנקב ואם פשטת להו דכולהו ממחובר ניהו: **אי אמאר לדרבי זירא.** דמודה ר"ש בשום נקב: **הכי הוא דאיתמר.** אאם ניקב למטה מרביעית אשאינו ממחזיק רביעית מן הנקב ולמעלה דבליר מהכי לאו כלי הוא: **המם מדוש גרסי':** **כמוליא משקה.** נקב דק מאד שמשקה יוצא בו: **טהור מלטמא גיסטרא.** כלומר אם כלי אאם הוא אינו נעהר בכך אבל אם היה אבר כלי והיה ראוי לאשאמש בו דמקבל טומאה משנאבר כתבנן[ה] הן וקרקרותיהן ודופנותיהן יוצאין אלא אם מסומכין כו' באלו טרפות (מולין דף נד:) וניקב שוב כמוליא משקה אינו טמא עוד מאוס תורת גיסטרא: **גיסטרא.** אבר כלי.

ולקמיה מפרש טעמא דאין אבר כלי חשוב להגיעו משגיקב[ה] הבא גיסטרא אחר וגיגיא מתמיה לקבל טיף טיף הנוטף מזה אבל אם היה כלי אאם וניקב מעט אין מאבדין אותו אלא אלא אומר הבא [ח] גיסטרא אחר וגיגיא מתמיה: **ועדיין כלי הוא לקדש בו מי חטאת.** כלומר אם כלי אאם היה וניקב כמוליא משקה עדיין כל תורת כלי עליו ואפי' לקדש בו מי חטאת באפר פרה דבעינן כלי לאו דכתיב (במדבר יט) מים חיים אל כלי וכ"ש אמקבל טומאה: **ניקב לכונס משקה.** אאם מושיבו על המים נכנס בתוכו דהיינו נקב רחב קצת: **טהור מלקדש בו מי חטאת.** טהור לאו דוקא אלא כמו טהר יומא (נכרתות דף ב:) כלומר בטל לו מעורת כלי לענין מי חטאת: **ועדיין כלי הוא לענין הכשר זרעים.** הזרועים בתוכו דכתלושין ניהו ואפילו לרבנן אאין נקב זה לאוי להניח לאלוחת הקרקע: **ניקב כשורש קטן.** הוי טפי מבכונס משקה: **טהור מלהכשיר זרעים.** לרבנן דהוי עליין קנוקנ: **ועדיין כלי הוא לקבל בו זיתים.** אהוא שיעור לטומאה בכל כלי חרס העשוי לאוכלין אאם כל זמן אלא יחדו לרימונים ומקבל עדיין טומאה: **טהור מלקבל בו זיתים.** כלומר מלקבל עוד טומאה משום תורת אאם כלי חרס אהרי אשיעורן כזיתים ואם היתה עליו טומאה נטהר ממנה: **ועדיין כלי הוא לקבל בו רימונים.** אאם יחדו אוב לרימונים מקבל טומאה מכאן ולהבא או אם היה מיוחד לרימונים אתמילה לא נטהר: **טהור מכלום.** משום כלי אלא אל"ר מלגיעו לגיסטרא יטמא בתורת גיסטרא: **ואם היה מוקף למיד פניו.** והוא באהל המת אין טומאה נכנסת בו דרך נקב ומגיע על כל מה שבתוכו: **עד שיפחת רובו.** דכל כלי אאוה כתיב (אם) דרך אאם נכנסת לו טומאה ולא דרך נקביו: **אלא במוקף למיד פניו.** אאם ניקב כמוליא רימון אינו מגיע

ברבנרי

אמוראין היא, אבל במשנה לא מצינו בכלי חרש שיעור ברימונים ולא הגיעה אלא עד זיתים. ולענין כלי עץ או כלי עור אם כיוצא בו הוא הא דתנן כל כלי בעלי בתים שיעורו כרימונים. **השתא** הני חמש מדות דאמר רבה, חדא דניקב במוציא משקה טהור מלטמא גסטרא, ועדיין כלי הוא לקדש בו מי חטאת, משום דגיסטרא כלי גדול הוא דאתחיין ביה כדים וחצובים, והיכי דמיא דמקבל מאי דדאיב מינהון ומינטר. עיקר (נגס) גסטרא להא מלתא הוכן, בעמים שהחבית או חצבא גדולה נשברה לה ראשה ונישלו אזניה ומכניס אותה לשומר תחן[ן] (מיטה) [חובא] ותוחזי חצבי כמו כן, ונקראת גיסטרא. וכד מינקיב גיסטרא במוציא משקה, בטלה מן דדבר שהנכנה לו, וליכא כלי חרס דמטהר במוציא משקה בר מגיסטרא בלחוד לפי שאין אומרים הבא גסטרא לגסטרא. פ' אם ניקבה חצבא במוציא משקה, אומרים הבא גיסטרא והנח תחתיה כדי שיקבל מה שיוזב ממנו. אבל אם הגיסטרא גופו מוציא משקה אין אומרים הבא גיסטרא לגיסטרא שיקבל מה שיוזב ממנה לקבל, ואע"פ שניקב במוציא משקה. ותנן בתרוענה דאינה מקבלת משקין אע"פ שמקבלת אוכלין שהורה שאין שירים לשיריים. פי' שאין שיריים לשיריים, הוא שפרשינו למעלה שהגיסטרא עיקרה שירי חבית או חצבא שנטלו אזניה. וכלי הוא לקדש מי חטאת. ועיקרא, ההוא דתנן אין ממלאין ואין מקדשין ואין מזין מי חטאת אלא בכלי, אשמעינן הכא דגסטרא שנתרוענה ומוציאה משקין תורת כלי עליה וכשהה לפי חטאת. **שנייה.** ניקב בכונס משקה פסול מלקדש בו מי חטאת, ועדיין כלי הוא להכשיר בו זרעים, כתבנן בגידה פרק שישי כיוצא בו כל כלי חרס שמכניס

ה) עני' תוס' ד"ב נקבה. ד"ס מיתמר קנון], **ב)** [עי' תוס' עירוכין ד: ד"ס כל ובד"ס תרוייהן], **ג)** [ע"ש], **ד)** [ממחוכר רש"ן], **ה)** [כלים פ"ב מ"ב],

תורה אור השלם

1 וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר הוּא: ויקרא יא לז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ניקבה וכו' הבא גיסטרא וגיגיא כל"ל ותיבת אחר נמחק:

גליון הש"ס

גמ' ניקב בכדי טהרתו מיבעיא. ע' תוספות גנ ע"ל תד"ה ותיבעי: **רש"י** ד"ה רמונים **שאם יחדו.** עיין לעיל דף נגו ע"ל תד"ה זו' ויוסקן ובעיר' ד ע"ב תד"ה כל כלי ובפ"ב מ"ב דכלים בר"ש שם:

רבינו חננאל (המשך)

דרבנן. וגרסינן נמי במנחות (דף נו) אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל הזורע כלאים בעציץ שאינו נקוב אסור. אמר אביי מאי קמ"ל בשלמא אי אשמעינן לוקה מכת מרדות מדרבנן שפיר, אלא האי דקאמר אסור מאי קמ"ל, דהוי זרעיה מדרבנן, תנינא משאינו נקוב על הנקבה הרומה ויחזור ויתרום כו'. דייקינן ל"ר שמעון דפטר התולש מעציץ נקוב, ובעא מינה ההוא סבא מר' זירא אם היה שורש הזורע כנגד הנקוב מה לי אמר ר' שמעון בזה. אשתיק ר' זירא. זמנין אשכחיה דיתיב וקאמר ומודה ר' שמעון שאם נקוב בכדי טהרתו, פ' כמוציא רימון, שהתולש ממנו חייב. א"ל שורש כנגד הנקב בצינא מינך ולא פשטתה לי לפטורה, ניקב בכדי טהרתו מיבעיא. אמר אביי אם איתא לדר' זירא הכי אחמר, ומודה ר' שמעון שאם נקב למטה מרביעית. פ' הכי קאמר אביי שפיר עבד ר' זירא דלא אהדר ליה לההוא סבא דאי אתמר הכי אתמר מודה ר' שמעון שאם ניקב העציץ בארציתו או קרוב לארציתו במקום שלא נשאר בו כדי לקבל רביעית, דכיון דלית ביה כדי לקבל רביעית בטל מתורת כלי, דכי מנקיב עציץ בההוא דוכתא ודאי שרשי הזרועים שיש בו מגיעין לארץ והרי הן כזרועים בארץ והתולש מהן חייב. אבל ניקב העציץ מצידו ונשאר בו כדי לקבל רביעית עדיין כלי הוא, ואע"פ שהושרש כנגד אותו הנקב איכא למימר שאינו מגיע לארץ, ואע"פ שאין דבר חוצץ בינו לבינה עדיין מיבעי אליבא דר' שמעון. **אמר רבה** ה' מדות בכלי חרס. עיקרא, כל כלי שנשבר נטהר, מיהו לא מחשיב שבור אלא עד שיפסל ממה שהוכן לשמש. כגון כלי חרס שהוכן לקיבול משקין, מקבל טומאה עד שניקב שיעור הכנסת משקין או הוצאת משקין. וכן כלי חרס שהוכן לאוכלין, אע"פ שניקב בכונס משקה, מקבל טומאה עד שינקב שיעור הוצאת זיתים. כדתנן שיעור כלי חרס לטהר העשוי לאוכלין שיעורו בזיתים, עשוי למשקין שיעורו במשקין, ועשוי לאוכלין ולמשקין משליין אותו לחומרו בזיתים. ולענין רימונים חלוקת

מתוך פי' הקונט' ממעט דכשניקב כמוליא רימון יראו הוא לגיסטרא דפירש טהור מכלום משום כלי אל"כ מגיעו משום גיסטרא ולפירושו הא דלא נקט ו' מדות דלא מיירי אלא כשיכול להשתמש בדרכן וניקב כמוליא רימון אין יראו אלא אם כן מטהו על לידו: **שמא לא שמעת אלא במוקף צמיד פתיל.** פ' תימה לר"י דלמא מיוחד לרימונים שמע ומלטרין לאפוקי מדר"מ דאמר בסמוך ניקב כמוליא זית אין לו טומאה בר מגיסטרא, ועדיין כלי הוא לקדש בו מי חטאת, משום דגיסטרא כלי גדול הוא דאתחיין ביה כדים וחצובים, והיכי דמיא דמקבל מאי דדאיב מינהון ומינטר. עיקר (נגס) גסטרא להא מלתא הוכן, בעמים שהחבית או חצבא גדולה נשברה לה ראשה ונישלו אזניה ומכניס אותה לשומר תחן[ן] (מיטה) [חובא] ותוחזי חצבי כמו כן, ונקראת גיסטרא. וכד מינקיב גיסטרא במוציא משקה, בטלה מן דדבר שהנכנה לו, וליכא כלי חרס דמטהר במוציא משקה בר מגיסטרא בלחוד לפי שאין אומרים הבא גסטרא לגסטרא. פ' אם ניקבה חצבא במוציא משקה, אומרים הבא גיסטרא והנח תחתיה כדי שיקבל מה שיוזב ממנו. אבל אם הגיסטרא גופו מוציא משקה אין אומרים הבא גיסטרא לגיסטרא שיקבל מה שיוזב ממנה לקבל, ואע"פ שניקב במוציא משקה. ותנן בתרוענה דאינה מקבלת משקין אע"פ שמקבלת אוכלין שהורה שאין שירים לשיריים. פי' שאין שיריים לשיריים, הוא שפרשינו למעלה שהגיסטרא עיקרה שירי חבית או חצבא שנטלו אזניה. וכלי הוא לקדש מי חטאת. ועיקרא, ההוא דתנן אין ממלאין ואין מקדשין ואין מזין מי חטאת אלא בכלי, אשמעינן הכא דגסטרא שנתרוענה ומוציאה משקין תורת כלי עליה וכשהה לפי חטאת. **שנייה.** ניקב בכונס משקה פסול מלקדש בו מי חטאת, ועדיין כלי הוא להכשיר בו זרעים, כתבנן בגידה פרק שישי כיוצא בו כל כלי חרס שמכניס

ו) נקבת דוכי יוחן מים לא כתיב כלל אבל חבר חבר טהור ולכן נלמה ל"ל על כל זרע זרוע אבר חבר חבר ד' זרע שלאו עכשיו לזריעה אבל כל זרע שאינו לאוי כל"ל.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הא ברברבי והא בזוטרי (א) אמר רב אסי [א]שונין כלי חרס שיעורו בכונס משקה ולא אמרו מוציא משקה אלא לענין גיסטרא בלבד מאי טעמא אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן לפי שאין אומרים הבא גיסטרא לגיסטרא אמר עולא פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר' אבין ור' יוסי בר זבדא חד אמר כמוציא רמון וחד אמר כשורש קטן וסימניך ב) אחד המרבה ואחד הממעיט אמר רב חיננא בר כהנא משמיה דרבי אליעזר כלי חרס שיעורו כמוציא זיתים ומר קשישא בריה דרבה מסיים בה משמיה דרבי אליעזר והרי הן ככלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים ולענין צמיד פתיל עד שיפחת רובו:

הדרן עלך המצניע

הזורק [ב]מרשות היחיד לרשות הרבים מרשות הרבים לרשות היחיד חייב ג) מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע רבי עקיבא מחייב וחכמים פוטרין כיצד [ג]שתי גזוזטראות זו כנגד זו ברשות הרבים המושיט והזורק מזו לזו פטור היו [ד]שתיהן בדיוטא אחת המושיט חייב והזורק פטור שכך היתה עבודת הלוים שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים מושיטין הקרשים מזו לזו אבל לא זורקין: גמ'

ברברבי. ברובו: **זוטרי.** כמוציא רמון בטל ליה מכלי: **שונין.** התנאים שונין ברייתא: **כלי חרס.** דשיעור הראשון האמור בו לבטלו במקלת משום כלי: **בכונס משקה.** הוא דמבטל ליה מיהא מתורת מי חטאת ולא אמרו נקב מוציא משקה חשוב נקב לכלום אלא לגיסטרא דהתם ודאי אי נקבה הכי כמוציא משקה משלא שדי ליה: **שאין אומרים הבא גיסטרא.** אחרת לגיסטרא זו להניח תחתיה לקבל הטיפין אבל כלי שלם חסין עליו ומשום נקב פורתא לא שדו ליה ומניחין גיסטרא תחתיו: **פליגי בה.** בהכשר זרעים: **וסימן.** דלא תיטעי למימר חד אמר כמוציא זית: **אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין כו'.** ד) ברייתא היא (מנחות קי.) והיא לך לסימן שאחד מן האמוראים ריבה לשער בגדול שבשלשתן ואחד ממעט לשער בקטן שבשלשתן ולא בבינוני. כונס משקה ומוציא משקה ליכא למיטעי בהן לענין זרעים: **שיעורו כמוציא זיתים.** ליטהר מטומאה: **הרי הוא ככלי גללים.** משניקב כמוציא זית ואפילו יחדוס לרמונים. והא דתנן כלי בעלי בתים שיעורן ברמונים גבי כלי עץ תנינן לה במסכת כלים (פ' יז מ"א):

הדרן עלך המצניע

הזורק. רבי עקיבא מחייב. טעמא מפרש בגמרא(ה): **כיצד שתי גזוזטראות כו'.** רבנן קאמרי להו: **גזוזטראות.** זיזין היוצאין מן הכותל ומניחין עליהן נסרים להלך: **זו כנגד זו.** בשני צידי רה"ר והן רה"י שגבוהות י' ורחבות ד': **פטור.** שלא מצינו זריקה והושטה במלאכת המשכן מרה"י לרשות היחיד ורחב רה"ר מפסיק ביניהם שלא היתה עבודת הלוים כך להושיט קרשים מעגלה לעגלה שבצדה אלא לעגלה שלפניה (ושלאחריה). שארבע עגלות היו לבני מררי שהיו נושאין קרשי המשכן והן הולכין שתים כאחד זו בצד זו כדאמרינן בגמ' (ו) וכשהיו פורקין את המשכן לטעון על העגלות היו מעמידין העגלות כדרך הליכתן שתים זו אצל זו סמוך למשכן ושתים זו אצל זו לפניהם דרך הליכתן לאורך רה"ר שהיו רוצים להלך אחר עמוד הענן ההולך לפניהם ופורקי המשכן היו מושיטין הקרשים לאותן שעל שתי העגלות הסמוכות למשכן והן מושיטין לאותן שלפניהם אבל מעגלה לעגלה שבצדה לא היו צריכין להושיט שהרי שתיהן סמוכות לפורקי המשכן: **היו שתיהן בדיוטא אחת.** כלומר בעלייה אחת באורך רה"ר על פני הבית ויש הפסק רה"ר ביניהם: **הזורק פטור.** הואיל ולמעלה מי' ולא מצינו זריקה מרה"י לרה"י דרך רה"ר במשכן לא באורך ולא ברוחב: **והמושיט חייב.** שמצינו הושטה כיוצא בה למעלה מי' במשכן מרה"י לרה"י וקלט אורך רשות הרבים מפסיק ביניהם: **שכך היתה עבודת הלוים.** ומפרש ואזיל כיצד מצינו כזו בעבודתן שבשתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים פורקי משכן מושיטין לאותן שעל העגלות שאצלן והן מושיטין לאלו שלפניהם אבל לא זורקין שאין אותן קרשים נזרקות מפני כובדן: גמ'

הא ברברבי והא בזוטרי. פי' בקונטרס רברבי ברובו זוטרי כמוציא רמון וקשה לר"י דאין זו שיעור ומה קרי רברבי ומה קרי זוטרי לידע איזה הוא כמוציא רמון ונראה לר"י דברברבי כמוציא רמון[א] ובזוטרי שמוציא רמון הוא יותר מרוב סגי ברוב והא דקאמר עד (א) שתיפחת רובו לא קאי אשיעור דמוציא רמון אלא אשיעור דמוציא זית[ב]:

(ז) **ולענין** צמיד פתיל עד שיפחת רובו. פירש רש"י דאין טומאה נכנסת דרך נקב דכל כלי פתוח כתיב דדרך פתחו נכנסת ולא דרך נקב (ט) ומקשינן דתנן בפ"י דמסכת כלים (מ"ב) ואלו מצילין בצמיד פתיל כו' ומצילין בין מפיהם בין מצידיהם משמע דצריך שיהא מוקף צמיד פתיל כשניקב מצידו ועוד דתנן בתר הכי ובמה מקיפין בסיד ובחרסית כו' ובכל דבר שהוא מתמרח ואין מקיפין לא בבעץ ולא בעופרת מפני שהוא פתיל ואינו צמיד משמע דבנקב כל שהוא נכנסת טומאה ועוד דתנן התם ומייתי לה בהגוזל קמא (ב"ק קה.) חבית שניקבה וסתמוה שמרים הצילוה פקקה בזמורה עד שימרח מן הצדדים היו שתים עד שימרח מן הצדדין ובין זמורה לחבירתה[ג](ח) ואומר ר"י דאינם קושיות לפירוש הקונט' דודאי בפתח נכנסת טומאה אפילו דרך נקב קטן ובעינן עד שיסתם לגמרי כל הפתח ולהכי צריך מירוח והיא דבין מפיהם בין מצידיהם לא מיירי שניקבו כשבר מן הצד אלא נעשה לצורך פתח והיא דהגוזל דחבית שניקבה מיירי כשנפחתה רובה או כמוציא רמון דחשיב כפתח ובעי סתימה מעליא וריב"א הקשה מהא דתנן במסכת כלים (פ"ט משנה ח) נקב העשוי לאוכלין שיעורן כזיתים העשוי למשקין שיעורן כמשקין העשוי לכך ולכך מטילין אותו לחומרא בצמיד פתיל ובכונס משקה פירוש כיון שעשוי למשקים ולאוכלים ויש בו נקב כונס משקה אינו מציל בצמיד פתיל על מה שבתוכו דגזרו אטו ההוא דמיוחד למשקין לחודייהו[ד] ולענין קבלת טומאה הוי כלי כיון שמיוחד לאוכלין ובנקב כי האי (ב) נכנסה טומאה ותירץ ר"י דהא דבעי הכא נפחת רובו או כמוציא רמון היינו דוקא בניקב במקום שנשאר עוד שיעור כלי מן הנקב ולמטה כשיעור המפורש בההיא דמייתי באלו טריפות (חולין נה.) אבל ניקב למטה במקום שאין נשאר למטה מן הנקב כשיעור כלי הוי שיעור לאוכלים בכזית ולמשקין בכונס משקה כי ההוא דמסכת כלים (פ"ט משנה ח) ור"ת מפרש בשמעתין הכי עד שיפחת רובו מועיל צמיד פתיל אם הנקבים נסתמים אבל בנפחת רובו או במוציא רמון שוב אין מועלת סתימה אלא הוי כאוכלין שגבלן בטיט שאין ניצולין כדאמרינן בריש זבחים (דף ג:) דכיון שנפחת רובו בטלו להו מתורת כלי[ה] וההיא דחבית שנקבה וסתמוה שמרים מיירי בשלא נפחתה כשיעור וסתמו שמרים כל הנקב והא דבעי רבא התם (ב"ק סס) אגף חציה מהו ה"פ אגף חציה וסתמוה שמרים חציה מאי מי הוי סתימה מעליא או לא [ו]ומייתי מפקקה בזמורה דלא חשיבא סתימה בלא מירוח בין זמורה לחבירתה הכי נמי לא חשיבא סתימה אגף חציה וסתמוה שמרים חציה ומשני התם לא קאי הכא קאי: **פליגי בה תרי אמוראי.** פי' בקונטרס (ט) דלענין הכשר זרעים פליגי ואומר ר"ת דבמסכת עוקצין (פ"ב משנה י) תנן דהכשר זרעים כשורש קטן אלא אמר ר"ת דלענין מוקף צמיד פתיל פליגי[ז]: **שיעורו כמוציא זיתים.** ה"ג ברוב ספרים ובפי' ר"ח ורש"י וא"ת מתני' היא במס' כלים (פ"ג מ"א) העשוי לאוכלין שיעורו כזיתים וי"ל דאיצטריך ליה לאשמעינן דלא מהני בה יחוד לרמונים ולאפוקי מדרבא ולהכי מסיים בהו לפרושה הרי הן ככלי אבנים שהם טהורין בכל ענין:

הדרן עלך המצניע

הזורק. כיצד שתי גזוזטראות כו'. תימה לרבה דמוקי פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן (לעיל ד' ד.) בקלוטה ופליגי למטה מעשרה לא אתי שפיר כיצד דהא לא קאי אדלעיל דהכא איירי בגזוזטראות למעלה מעשרה דומיא דעגלות ואפילו ר' עקיבא נמי מודה התם ולמאן דמוקי פלוגתייהו למעלה מעשרה אתי שפיר ומיהו יש[ח] בירושלמי[ט] איכא דתני כיצד ואיכא דלא תני כיצד ומפרש התם דההוא אמורא דמוקי לה למטה מעשרה לא תני כיצד:

הוצאה

מסורת הש"ס

א) [נדה מט.], ב) [ברכות ה: יז. יומא מב. מנחו' קי. שבועו' טו.], ג) לעיל ד., ד) נ"ל מתניתין, ה) [לקמן צז.], ו) [לקמן לט.], ז) שייך לעיל ע"ב, ח) עי' בתוי"ט פ"ה מ"א דאהלות.

רבינו חננאל

מוציא, ויש מוציא ואינו מכניס. ואמרינן עלה מכניס פסול למי חטאת וטהור משום גסטרא, דאמר רב [אסי] שונין כלי החרס שיעורו בכונס משקה, לא אמרו במוציא משקה אלא לענין גסטרא בלבד. ואמרינן ת"ר כיצד בודקין כלי חרס לידע אם ניקב בכונס משקה אם לאו, מביא עריבה מליאה מים ונותן קדירה לתוכה, אם כונסה בידוע שבכונס משקה, ואם לאו בידוע שבמוציא משקה. ר' יהודה אומר כופף אזני קדירה לתוך עריבה ומציף עליה מים, אם כינסה בידוע שבכונס משקה ואם לאו בידוע שבמוציא משקה. [או שופתה על גבי האור, אם האור מעמידה בידוע שבמוציא משקה, ואם לאו בידוע שבכונס משקה]. ר' יוסי אומר אף [לא] שופתה על האור מפני שהאור מעמידה, אלא מעמידה ע"ג הרמץ, אם מעמידה הרמץ, בידוע שבמוציא משקה ואם לאו בידוע שבכונס משקה. היתה טורדת טיפה אחר טיפה, בידוע שבכונס משקה. מאי איכא בין ת"ק לר' יהודה, אמר עולא כינוס ע"י הדחק איכא בינייהו. אשמעינן אע"פ שרחב הנקב והוסיף על כדי הוצאת משקה והגיע להכנסת משקה, עדיין אותו ציץ כשאינו נקוב דמי ומכשיר את הזרעים כדפרשינן לעילא. **שלישית.** ניקב בשורש קטן טהר מלהכשיר זרעים ועדיין כלי הוא לקבל בו זיתים. בהא אשמעינן רבה דלא כר' שמעון דאמר אם ניקב למטה מרביעית, וקאמר אפילו ניקב בשורש קטן שאפשר שמתחברין אותן זרעים שיש בו לקרקע ודומה לעציץ נקוב וטהור מלהכשיר זרעים. ואם לא הגיע הנקב לכדי הוצאת זיתים, עדיין כלי הוא ומקבל טומאה. **רביעית.** ניקב במוציא זיתים. אמר רבא אם הוכן מעיקרו זה הכלי לקבל רימונים, אע"פ שניקב במוציא זיתים, עדיין טמא הוא, אבל אם מעיקרו לא הוכן אלא לקבל זיתים, כיון שניקב במוציא זיתים טהור. והא מילתא פליגי בה, רבה סבר דכלי חרס רברבי שיעורן במוציא [רמונים, וזוטרי שיעורן במוציא] זיתים לפום דמפרש ליה לחסא, וחסא נמי אמר הכין שמעתי. וחד מתרי אמוראי דבני מערבא, חד סבר במוציא רימון, וחד סבר בשורש קטן, וסימניך אחד המרבה ואחד הממעיט. ורב חנניא בר שלמיא משום ר' אליעזר תני כל כלי חרס בין גדול בין קטן, אם ניקב במוציא זיתים טהור. ומר קשישא מסיים בה משמיה דר' אליעזר כל כלי חרס שניקב במוציא זיתים הרי הן ככלי גללים וככלי אבנים וככלי אדמה שאין מקבלין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. והילכתא הכין ובהכין סלקא שמעתתא, ולא סליק דצריך כלי חרס במוציא רימון וליתא לדרבא. חמישית. ולעניין צמיד פתיל עד שיפחת רובה. הדרן עלך המצניע

פרק אחד עשר הזורק מרה"ר לרה"י או מרה"י לרה"ר חייב.

עין משפט נר מצוה

מו א מיי' פי"ט מהל' כלים הלכה ד:

א ב מיי' פי"ב מהלכות שבת הלכה י סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שנ סעיף א:

ב ג מיי' פי"ג שם הלכה יט:

ג ד שם הלכה יח:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הא כו' דקאמר עד שיפחת רובו: (ב) ד"ה ולענין וכו' בנקב כי האי איך נכנסת טומאה:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ולענין צמיד פתיל. ומקשינן דתנן פ"י דמס' כלים כו'. עי' תוי"ט רפ"ד מאהלות: ד"ה פליגי בה כו' דלענין הכשר זרעים פליגי. עי' זבחים לד ע"ב תד"ה ל"ש בפס"ד לה ע"א:

מוסף רש"י

שונין. הלכה למשה מסיני (נדה מט.). בכונס משקה. פחות של שיעורים המבטלים אותו מהיות כלי, בכונס משקה, הוא שיעור הראשון שהוא מבטלו מהיות כלי למי חטאת, אבל כמוציא משקה לא בטיל, ולא אמרו מוציא משקה בטיל, אלא לענין גיסטרא בלבד. אע"פ שאינו מכניס (שם). שאין אומרים הבא גיסטרא לגיסטרא. כשניקב כמוציא משקה שוב אין חס עליה ואינו משתמש בה, שאין אומר הבא גיסטרא אחרת וניתן תחת גיסטרא זו לקבל משקה היוצא, אבל בכלי שלם שניקב כמוציא משקה לא בטיל מכלום לפי שהוא חס עליו ואינו שוברו ומשתמש בו ומביא גיסטרא ומניח תחתיו לקבל משקה היוצא (שם). אחד המרבה וכו'. לענין קרבנות שנויה בשלהי מנחות, נאמר בעולת בהמה ריח ניחוח ובמנחה ריח ניחוח, ללמדך שאחד המרבה ואחד הממעיט (ברכות ה:) שיש לו שכר למתמעט כמו למרבה (שם).

הדרן עלך המצניע

מוסף תוספות

א. אע"פ שלא הגיע לרובו. ריטב"א. ב. דסתם כלי חרס שיעורו בזיתים. תוס' הרא"ש. ג. וסתימת השמרים היינו בשולי החבית אלמא בכל מקום שנוקב בעי מירוח. תוס' הרא"ש. ד. כששיעור טהרתו כך שיעור טומאתו להביא טומאה בדרך הנקב למה שבתוכו כי אינו צמיד פתיל. ריטב"א. ה. אם מצטרפת סתימת השמרים למה שסתם הוא. ריטב"א. ו. דכלי אמר רחמנא דמציל בצמיד פתיל. תו' הר"ן. ז. בשיעורא דבעי. ריטב"א. ח. ספרים דלא גרסי הכא כיצד. רשב"א להלן צז. והכין איתא בהדיא. ריטב"א להלן צז. ט. (בפרקין ה"א) שתי גזוזטראות. ריטב"א להלן צז.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות